

Veranderingen.

Manuel Nepveu

In de tijd dat ik bij TNO in de ondernemingsraad zat ging het vaak over de vraag welke kant het met de organisatie op moest. De 'buitenwereld' verwachtte steeds nadrukkelijker dat TNO hard meewerkte aan innovaties op allerlei gebied. Volkomen terecht, want waarom had je dat instituut anders? 'Sneller naar de markt' was de kreet die we regelmatig van de bestuursvoorzitter te horen kregen.

We zien waar al deze op gewin berustende, wereldwijde gejaagdheid toe leidt: prachtige nieuwe dingen en tegelijkertijd een planeet die aan zijn buitenkantje steeds ietsjes warmer wordt. Maar er is nog iets: hoe snel kunnen wij mensen met al het nieuwe omgaan? Het internet bestaat commercieel koud dertig jaar en we zien dat veel oudere lieden er maar matig of niet mee om kunnen gaan. Generaties hebben geleefd met de postkoets en de postduif, een veel kleiner aantal generaties met de verworvenheden op het gebied van elektriciteit en magnetisme en we staan nu alweer aan de vooravond van toepassingen die hun oorsprong vinden in de sprookjesachtige quantumwereld. Het wordt spannend, ongemeen spannend. Maar hoe snel kunnen de mensen zich aanpassen? We zien dus al dat op internetgebied niet alles en iedereen mee kan komen. En het lijkt er toch echt op dat vernieuwingen steeds sneller gaan... "Dat wordt nog wat, meneer Melkert!" klinkt Pim Fortuyn ergens in mijn schedeltje.

"Snel, sneller, snelst" is ook aan de schaakwereld niet voorbijgegaan. Het leerboek dat Philidor schreef in 1749 ging honderd jaar, zo niet langer, mee. Het eerste openingsboek, de 'Bilguer' verscheen in 1843 en beleefde zijn laatste druk in 1916. (Mijn Utrechtse hoogleraar kon me nog een exemplaar laten zien, ooit gebruikt door zijn eigen pa in de jaren 1930-40.) En kijk eens wat een stortvloed aan schaakboeken (opening- en anderszins) we daarna hebben gekregen. Inmiddels zijn we in de snelle wereld van de dvd'tjes terechtgekomen: iedere - eventueel maffe - openingsvariant zijn eigen dvd! Ter leringhe ende vermaeck. En we hebben de databases. Zij hebben ervoor gezorgd dat de schakers er een hulpmiddel eersteklas bij hebben gekregen en dat vooral de beroepsschakers inmiddels vierkante ogen hebben. Euwe heeft ooit ergens geschreven dat goed schakende computerprogramma's de dood van het schaakspel zouden inluiden. Daar ziet het nu in elk geval allerm minst naar uit. Integendeel, schakers van alle rangen en standen zijn alleen maar beter gaan schaken. Er blijken op het schaakbord dingen te kunnen die vijftig jaar geleden dogmatisch werden weggehoond. Denk bijvoorbeeld aan een openingsopzet als 1 d4, Pf6 2 c4, g6 3 h4!? gespeeld door heuse GMs. Met dank aan de engines. De schaakwereld heeft zich voortreffelijk ingesteld op de veranderingen die in de laatste twintig, dertig jaar plaats hebben gevonden. In de schaakwereld lijkt het erop dat wij, de beoefenaars van het edele spel, heel leuk met de veranderingen mee kunnen komen.

Maar ergens in mijn achterhoofd knaagt het. Misschien worden mijn twee kleinzoons betere schakers dan ik ooit was en hun eventuele kleinkindertjes standaardmatig GM als ze maar willen. Ook op educatief gebied worden tenslotte grote vorderingen gemaakt. Echter, je kunt je serieus afvragen of die nakomelingen over zo'n honderd jaar misschien niet veel meer bezig zullen zijn met een heroïsch gevecht tegen de elementen, ergens in Amersfoort aan Zee.